

Daklozen in Utrecht

**Bezoekers van de nachtopvang tijdens de
koudweerregeling**

2018/2019

Inhoud

Inleiding	3
1. Aanpak en opzet van het onderzoek	4
2. Aantal bezoekers van de nachtopvang tijdens de KWR	6
3. Hoe ziet de daklozenpopulatie tijdens de KWR er uit?.....	8
4. Problematiek en zorggebruik	11
5. Slaapplaatsen, duur en redenen dakloosheid	15
6. Wat kan beter in de Utrechtse daklozenopvang?	18
Colofon	20

Samenvatting en conclusies

In de winter van 2018/2019 was gedurende 5 perioden de koudweerregeling (KWR) van kracht, in totaal **41 nachten**. Gemiddeld bezochten **122 mensen per nacht** de nachtopvangvoorzieningen (reguliere opvang en Stadsbrug). Op de drukste nacht kregen 143 mensen onderdak. In totaal maakten **367 verschillende personen** van de KWR gebruik.

Achtergrondkenmerken

- Vooral mannen (89%) bezochten de nachtopvangvoorzieningen.
- De gemiddelde leeftijd van de bezoekers is 40 jaar. De jongste bezoeker was 16 jaar, de oudste 82.
- Nieuwe bezoekers tijdens de KWR nachten (203 personen) en bezoekers van de Stadsbrug zijn jonger dan de al bekende bezoekers en bezoekers in de reguliere opvang.
- 55% van de bezoekers heeft de Nederlandse nationaliteit.
- 65% van de bezoekers is geboren in het buitenland. Polen, Marokko, Roemenië, Suriname en Eritrea zijn de meest voorkomende geboortelanden.

Problematiek en zorggebruik

- 64% van de bezoekers ervaart de eigen gezondheid als (zeer) goed. Dit is hoger dan twee jaar geleden (56%).
- 40% bezocht in de afgelopen twaalf maanden de huisarts, 32% het medisch spreekuur van Volksgezondheid gemeente Utrecht, 27% de afdeling spoedeisende eerste hulp en 21% de tandarts.
- De helft van de respondenten heeft schulden.
- 39% van de respondenten heeft geen zorgverzekering.
- 11% drinkt overmatig alcohol en 5% zegt zelf verslaafd te zijn aan alcohol.

Slaapplaatsen, duur en redenen dakloosheid

- Huisuitzetting blijft de belangrijkste oorzaak van dakloosheid.
- 70% heeft het afgelopen jaar buiten geslapen.

Ten opzichte van voorgaande jaren

- De KWR was ongeveer even vaak van kracht als in de winter van 2016/2017. Meer personen maakten gebruik van de Stadsbrug dan twee jaar geleden.
- De gemiddelde bedbezetting lijkt weer licht toe te nemen, zowel bij nachten waarop de KWR wel als niet geldt.
- De verhouding tussen het aantal mannen en vrouwen blijft ongeveer gelijk. De gemiddelde leeftijd is constant. Meer bezoekers hebben een Europese nationaliteit ten opzicht van 2016/2017. Het percentage bezoekers met als geboorteland Nederland of een ander geboorteland dan Nederland bleef vrijwel gelijk.
- Meer bezoekers hebben geen enkele vorm van inkomen, iets meer mensen geen zorgverzekering en het aantal mensen dat afgelopen jaar op straat heeft geslapen neemt toe.
- Minder bezoekers hebben schulden dan in het jaar 2016/2017. Minder mensen gebruiken medicatie en meer mensen ervaren de eigen gezondheid als (zeer) goed.

Inleiding

De winterperiode is de uitgelezen kans om een beeld te krijgen van de daklozenpopulatie in de stad Utrecht. De groep feitelijk daklozen die gebruik maakt van de nachtopvang is dan het grootst. Vanwege de weersomstandigheden zullen ook mensen die normaliter buiten slapen in de opvang te vinden zijn. Bij strenge kou gaat bovendien de koudweerregeling (KWR) in. Daarmee vervallen de formele barrières voor daklozen om te overnachten in de nachtopvang; de opvang wordt voor hen kosteloos, het aantal overnachtingen is onbeperkt en vervalt de regiobinding. Ook mensen die geschorst zijn, kunnen dan gebruik maken van de koudweerlocatie.

Sinds 2010 voeren de vier grote steden het zogenaamde 'koudweeronderzoek' uit. Dit onderzoek, waarvan dit rapport de verslaglegging is, bestaat uit twee onderdelen.

1. Met een analyse van de registratiegegevens van de opvangvoorzieningen wordt inzicht verkregen in de aard en omvang van de daklozenpopulatie in de stad.
2. Daarnaast wordt op basis van interviews met de bezoekers een beeld geschetst van de problematiek, zorgvragen en zorggebruik van deze groep. Op een vastgestelde avond tijdens de KWR voeren alle vier de grote steden tegelijkertijd een onderzoek uit in zowel de reguliere nachtopvang als in de speciale koudweerlocaties.

In hoofdstuk één wordt de vraagstelling en aanpak van het onderzoek toegelicht en wordt de betekenis van de KWR uitgelegd. Hoofdstukken twee en drie beschrijven de omvang en achtergrondkenmerken van de bezoekers. Dit is gebaseerd op registratiegegevens van alle personen die tijdens de KWR in de nachtopvang verbleven. Hoofdstuk vier gaat over de problematiek en de zorgbehoefte van de bezoekers. Hoofdstuk vijf beschrijft de verblijfplaatsen van de cliënten voor en na de KWR en de duur en reden van dakloosheid. In hoofdstuk zes komen verbeterpunten aan de orde die de bezoekers aandragen. Hoofdstukken vier, vijf en zes zijn gebaseerd op de interviews gehouden onder bezoekers van de nachtopvang zijn.

1. Aanpak en opzet van het onderzoek

De koudweerregeling

In de winter van 1998-1999 riep de gemeente Utrecht de Koudweerregeling (KWR) voor de eerste keer af in de stad Utrecht. Het doel is voorkomen dat buitenslapers door strenge kou (blijvende) gezondheidsschade oplopen. De afdeling Maatschappelijke Ondersteuning (MO) is verantwoordelijk voor de opvang van deze mensen tijdens strenge kou. Volksgezondheid (VG) voert de regie over de KWR en is verantwoordelijk voor het afkondigen en intrekken ervan.

Beleidsmatig onderscheidt Volksgezondheid twee groepen daklozen:

- een bekende, reguliere groep: mensen die toegang hebben tot de nachtopvang en daar worden opgevangen. Zij worden vanuit deze voorzieningen geholpen met het vinden van een duurzame oplossing voor hun woonproblematiek.
- een niet-reguliere groep: mensen die geen recht hebben op opvang, Het gaat hierbij om mensen zonder regiobinding, zonder geldige verblijfsvergunning en Europeanen. Deze groep heeft tijdens de KWR wel toegang tot de nachtopvang.

Dit rapport gaat over de totale groep daklozen in Utrecht die tijdens de koudweerregeling gebruik maakt van de nachtopvang, dus zowel over de reguliere rechthebbende als de niet-rechthebbende bezoekers. Ongedocumenteerde daklozen krijgen opvang in andere locaties en zijn geen doelgroep van de reguliere nachtopvang of KWR.

De KWR duurt altijd minimaal drie aaneengesloten dagen. VG roept deze af als de gevoelstemperatuur 's nachts lager is dan nul graden. De KWR gaat in de vier grote steden (G4: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) zoveel mogelijk tegelijk van start. In andere steden heet de KWR ook wel winterkouderegeling. De KWR is aanvullend op de reguliere nachtopvang.

Aanbod nachtopvang in Utrecht

In Utrecht zijn twee instellingen die nachtopvang aanbieden:

- de Tussenvoorziening met de locaties Sleep-Inn met 50 bedden en NOIZ (nachtopvang in zelfbeheer, beheerd door ex- daklozen) met 45 bedden,
- het Leger des Heils met vier ziekenboegbedden en Herstart, een nieuwe locatie met vijftien bedden vanaf december 2018. In dit rapport noemen we dit de reguliere nachtopvang.
- Tijdens de KWR beschikt Utrecht sinds 2013 over de Stadsbrug als een extra koudweerlocatie met een capaciteit van 60 slaapplaatsen.

Als we in deze rapportage spreken van nachtopvang tijdens de KWR, bedoelen we alle locaties voor nachtopvang op dat moment, dus de Sleep-Inn, NOIZ, Leger des Heils, Herstart en de Stadsbrug.

De reguliere groep verblijft zoveel mogelijk in een van de reguliere opvanginstellingen, terwijl de niet-rechthebbenden opvang krijgen in de Stadsbrug. Een uitzondering wordt gemaakt voor niet rechthebbende vrouwen. Zij krijgen plaats in een van de reguliere locaties.

Vraagstelling en methoden van onderzoek

In de winter van 2018/2019 is het koudweeronderzoek voor de zesde keer uitgevoerd.

In verschillende nachtopvangvoorzieningen in de G4 zijn op dezelfde dagen interviews afgenomen om de achtergrondkenmerken van de feitelijk daklozen in beeld te brengen.

Voor het onderzoek zijn twee databronnen gebruikt:

1. KRIS. In het Keten Registratie Informatie Systeem (KRIS) registreren instellingen alle overnachtingen in de reguliere nachtopvang en De Stadsbrug. Zij registreren naam, geboortedatum, geslacht en nationaliteit.

2. Interviews afgenomen tijdens de KWR. Op 29 januari 2019 tussen 19.30 en 22.00 uur werden interviews volgens een gestructureerde vragenlijst afgenomen met zoveel mogelijk aanwezige bezoekers in de nachtopvanginstellingen tijdens de KWR. Op 30 januari 2019 werd dit herhaald alleen in de Stadsbrug, om extra resultaten te verzamelen over niet-reguliere bezoekers. Als dank voor deelname kregen respondenten vijf euro. Deelname aan het onderzoek was vrijwillig. Cliënten konden zichzelf hiervoor opgeven. De interviewers hebben daarna ook andere cliënten benaderd met de vraag of ze mee wilden doen. Sommigen wilden niet meedoen of verbleven al op de slaapzaal. Hierdoor is sprake van een bias in de onderzoekspopulatie.

Medewerkers van Volksgezondheid en enkele vrijwilligers, die voorafgaand een interviewinstructie van een uur hebben gekregen, namen de interviews af. Een interview duurde gemiddeld twintig minuten. Een enkele keer langer omdat mensen het prettig vonden hun verhaal te kunnen doen.

De inhoud van de vragenlijsten is in overleg met de GGD-en Haaglanden en Amsterdam en de gemeente Rotterdam opgesteld. Vertalingen waren beschikbaar in het Engels. Op de Stadsbrug hielpen medewerkers van Barka (een Poolse organisatie die dakloze Midden- en Oost Europeanen helpt bij het opbouwen van een nieuw bestaan of de terugkeer naar huis) met het tolken in het Pools en het Roemeens.

Analyse en rapportage

Op 29 januari 2019 bezochten 135 personen een van de nachtopvang voorzieningen. Een dag later zijn we nogmaals naar de Stadsbrug geweest, waar op dat moment 35 mensen verbleven. Het gaat in Utrecht – in vergelijking met Amsterdam, Rotterdam en Den Haag - om een betrekkelijk klein aantal bezoekers. In totaal zijn in Utrecht 79 personen geïnterviewd. Dit kleine aantal leidt tot consequenties voor de analyse.

Voor het begrijpen van de problematiek maken we bij voorkeur onderscheid tussen rechthebbenden en niet-rechthebbenden. Rechthebbenden hebben recht op opvang en hulp en zijn doorgaans goed in het vizier van de hulpverlening. Niet-rechthebbenden maken alleen bij strenge kou gebruik van de nachtopvang en zijn doorgaans minder goed in beeld.

Van de 79 respondenten zijn 26 geïnterviewden niet-rechthebbend. Over een 'groep' van 26 personen kan men geen kwantitatieve conclusies trekken. Ook is een vergelijking tussen beide groepen op basis van deze aantallen niet mogelijk. Tegelijkertijd is sommige informatie voor beleid en uitvoering alleen nuttig als bekend is of het om rechthebbende of niet-rechthebbende personen gaat. Te denken valt aan de vraag of een bezoeker verzekerd is voor zorgkosten of gebruik maakt van medische zorg. Om deze reden rapporteren we als basis over de gehele groep cliënten van de KWR, wat ook een vergelijking met eerdere jaren mogelijk maakt. Daar waar het inhoudelijk logischer is om onderscheid te maken, lichten we de gegevens ook apart voor niet-rechthebbenden versus de rechthebbenden toe. Om de schijn van significante resultaten te voorkomen rapporteren we dan in daadwerkelijke aantallen en niet in percentages.

2. Aantal bezoekers van de nachtopvang tijdens de KWR

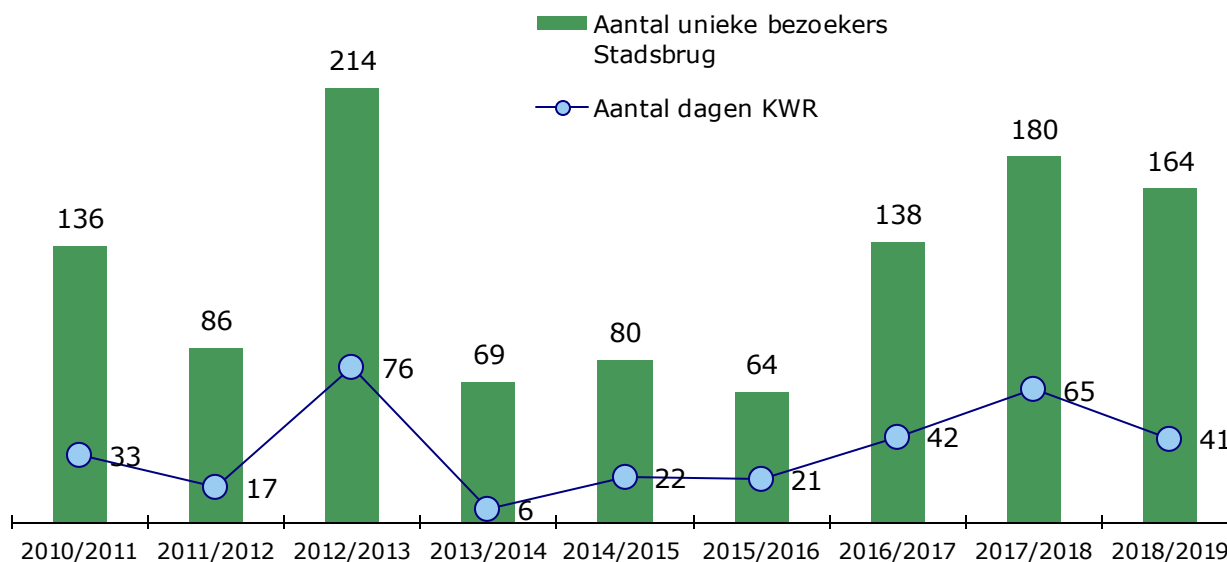
Aan de hand van registratiegegevens is nagegaan hoeveel mensen gebruik hebben gemaakt van de verschillende nachtopvanglocaties tijdens de KWR.

KWR 41 nachten van kracht

In de winter van 2018/2019 is de KWR 41 nachten van kracht geweest, verspreid over vijf periodes. Het gaat hier om de maanden november (elf nachten), december (vijf nachten), januari (zeventien nachten) en februari (acht nachten). De drukste nacht was 5 februari 2019. Op dat moment verbleven 143 bezoekers op alle locaties samen, waarvan 39 personen in de Stadsbrug. De langst aaneengesloten periode was van 17 januari tot 5 februari, de KWR was toen 20 aaneengesloten dagen van kracht. De KWR was in de winter van 2018/2019 ongeveer even vaak van kracht als in de winter van 2016/2017.

Naarmate de KWR langer duurt, verblijven meer unieke bezoekers in de nachtopvang. Het aantal unieke bezoekers op de Stadsbrug is toegenomen.

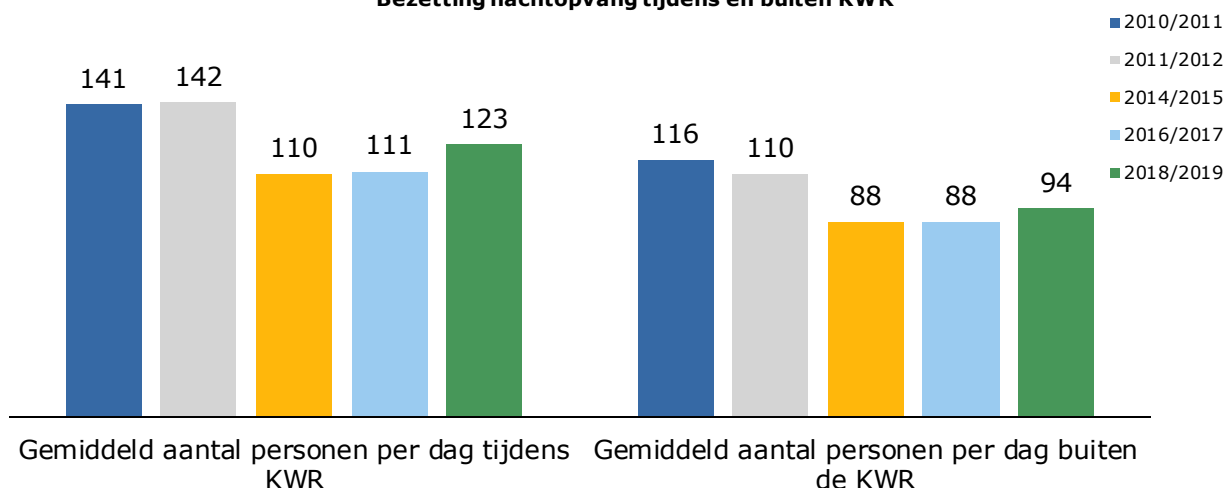

Bezetting per nacht neemt na afname licht toe

De bezetting van de nachtopvangvoorzieningen tijdens de KWR lijkt na een afname weer toe te nemen. In de winters van 2010/2011 en 2011/2012 zochten gemiddeld nog meer dan 140 personen per nacht de nachtopvang op. In 2014/2015 daalde dit aantal naar 110 en in 2016/2017 maakten gemiddeld 111 bezoekers gebruik van nachtopvang tijdens de KWR. In 2018/2019 overnachtten gemiddeld 123 personen per nacht in de opvang. Gemiddeld maakten 95 personen per nacht gebruik van de reguliere nachtopvang en 28 personen van de Stadsbrug.

Sinds 2015 kent Utrecht een structurele opvang voor mensen zonder geldige verblijfsvergunning in de Toevlucht. Daardoor is er een daling zichtbaar van de gemiddelde bezetting.

Bezetting nachtopvang tijdens en buiten KWR

367 mensen maakten gebruik van nachtopvang tijdens de KWR

In totaal maakten 367 verschillende personen tijdens de dagen dat de KWR van kracht was gebruik van een nachtopvangvoorziening in Utrecht.

- 238 mensen van de reguliere opvanglocaties.
- 164 mensen van de Stadsbrug (alleen mannen).

35 personen maakten gebruik van de reguliere opvang en de Stadsbrug. Het aantal verschillende personen dat gezien wordt kan niet vergeleken worden met voorgaande jaren, omdat dit sterk afhankelijk is van het aantal dagen dat de KWR geldt.

203 mensen maakten voor het eerst gebruik van de Utrechtse nachtopvang

Tijdens de KWR maakten 203 van de 367 mensen voor het eerst gebruik van de Utrechtse nachtopvang. Dat wil zeggen dat zij vanaf 2010 niet in het registratiesysteem van de nachtopvang voorkomen. Het betreft mensen die zich op een dag tijdens de KWR voor het eerst hebben gemeld. Mensen die voor het eerst in de nachtopvang verschenen tussen de verschillende koudweerperiodes door worden bij deze telling niet als nieuwe cliënten tijdens de KWR beschouwd. In 2016/2017 maakten 84 van de 361 mensen voor het eerst gebruik van de Utrechtse nachtopvang tijdens de KWR.

3. Hoe ziet de daklozenpopulatie tijdens de KWR er uit?

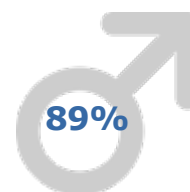
Om inzicht te krijgen in de bezoekers van de nachtopvang tijdens de KWR zijn de registratiegegevens uit KRIS geanalyseerd.

11% van de bezoekers tijdens KWR is vrouw

Van het totaal aantal bezoekers tijdens de KWR was 89% man en 11% vrouw.

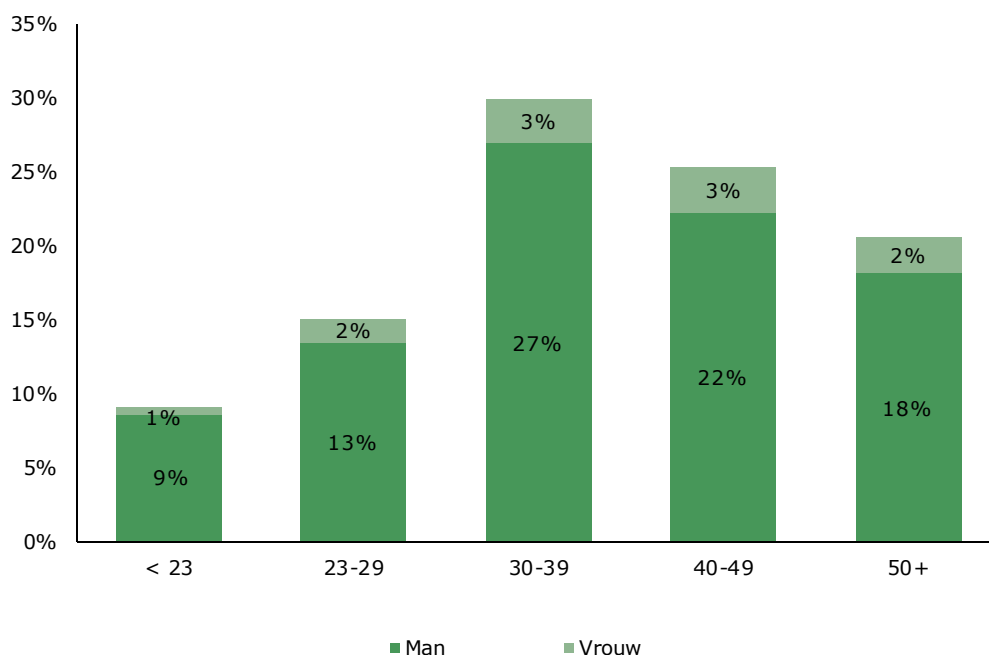
Vrouwen hebben ongeacht de verblijfstatus altijd een plek in een reguliere opvanginstelling tijdens de KWR.

Gemiddelde leeftijd van de bezoekers is 40 jaar

De gemiddelde leeftijd van de bezoekers tijdens de KWR was net als voorgaande jaren 40 jaar. Mannen zijn gemiddeld 39 en vrouwen gemiddeld 41 jaar oud. De jongste bezoeker was zestien jaar en de oudste 82. 10% van de bezoekers was jonger dan 23 jaar, dat zijn 35 personen. In 2016/2017 was 5% jonger dan 23 jaar.

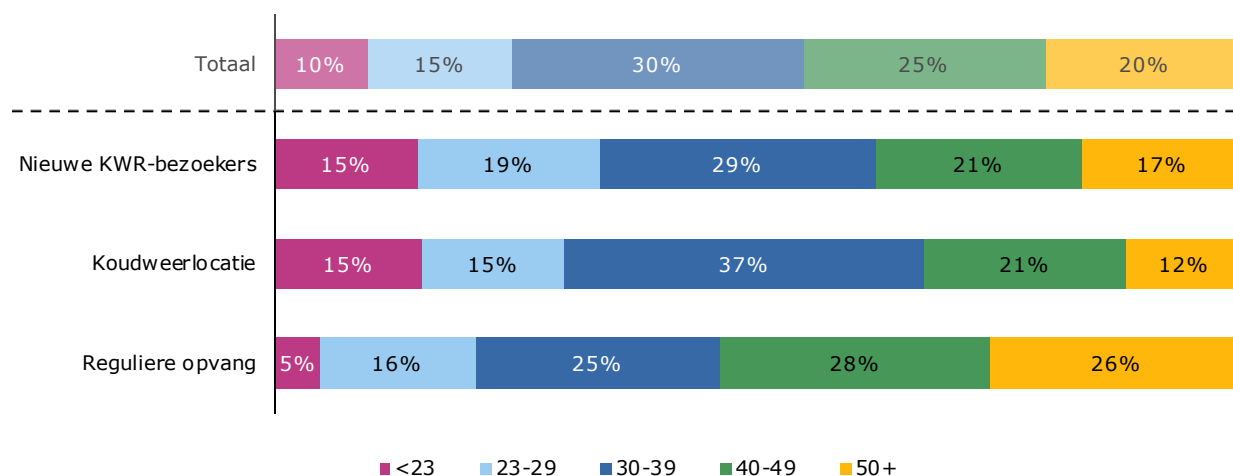
Aantal bezoekers naar leeftijd en geslacht

Net als in eerdere jaren waren de nieuwe bezoekers en de bezoekers van de Stadsbrug jonger dan de bezoekers in de reguliere opvang. De gemiddelde leeftijd van nieuwe instromers was 37 jaar, die van bezoekers van de Stadsbrug 36 jaar en de gemiddelde leeftijd van de al bekende bezoekers 42 jaar.

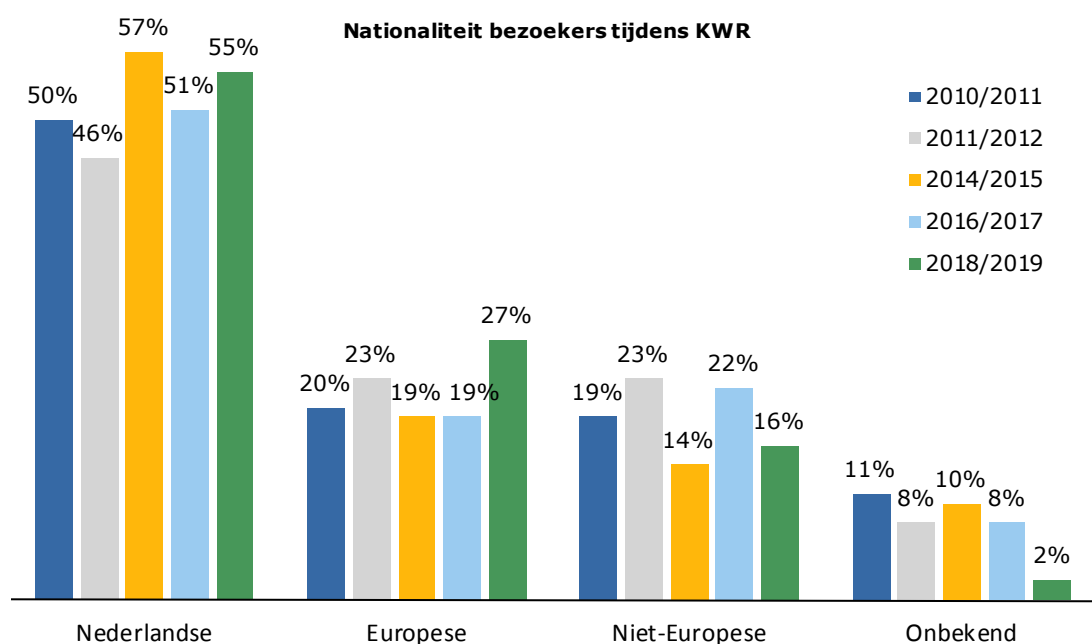
In de Stadsbrug was het percentage dak- en thuisloze jongeren onder de 23 jaar 15% (25 jongeren) tegen 9% in 2016/2017 (12 jongeren).

Leeftijd bezoekers tijdens KWR

Ruim de helft van de bezoekers heeft Nederlandse nationaliteit

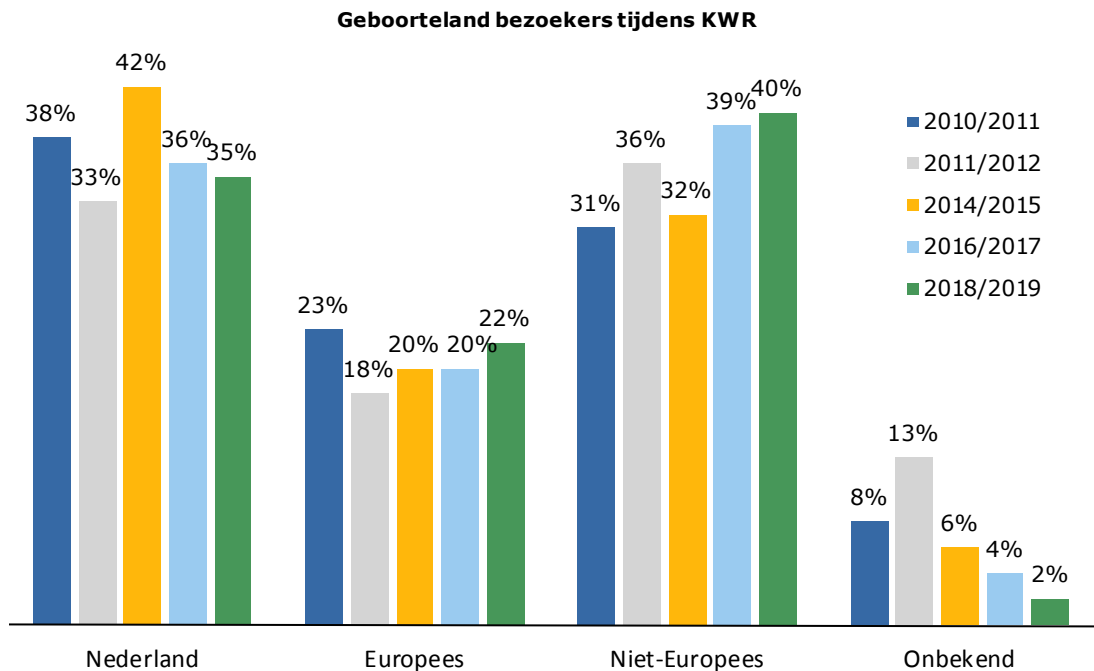
Van alle bezoekers in de nachtopvang tijdens de KWR van 2018/2019 heeft 55% de Nederlandse nationaliteit. Dit is iets meer dan in 2016/2017. Net als in de voorgaande jaren is dit de grootste groep van de bezoekers. Het percentage bezoekers met een nationaliteit uit een ander EU land is 27%. Het percentage mensen met een niet-Europese achtergrond is weer iets gedaald na 2016/2017.

In de reguliere opvanglocaties heeft het overgrote deel van de cliënten, namelijk 79%, de Nederlandse nationaliteit. In de Stadsbrug was dit 24%, hier kwamen meer mensen met een andere Europese nationaliteit (50%) of niet-Europese nationaliteit (22%). Dit past bij de beleidsuitgangspunten. De Stadsbrug is bedoeld voor niet-rechthebbers.

Aandeel bezoekers met ander geboorteland dan Nederland vergelijkbaar

35% van de bezoekers in de nachtopvang tijdens de KWR is geboren in Nederland. Bijna twee derde van de mensen is dus geboren in het buitenland. Van deze groep is 22% in een Europees land geboren (78 personen, waarvan 47 in Polen en veertien in Roemenië) en 40% in een land buiten Europa (144 personen, waarvan 32 geboren in Marokko, dertien in Suriname en elf in Eritrea). Ook in voorgaande jaren vormden personen geboren in Polen en Marokko de grootste groepen.

Kijkend naar de geboortelands van de bezoekers van de Stadsbrug, komen Polen (28%), Nederland (20%) en Roemenië (8%) het meeste voor.

4. Problematiek en zorggebruik

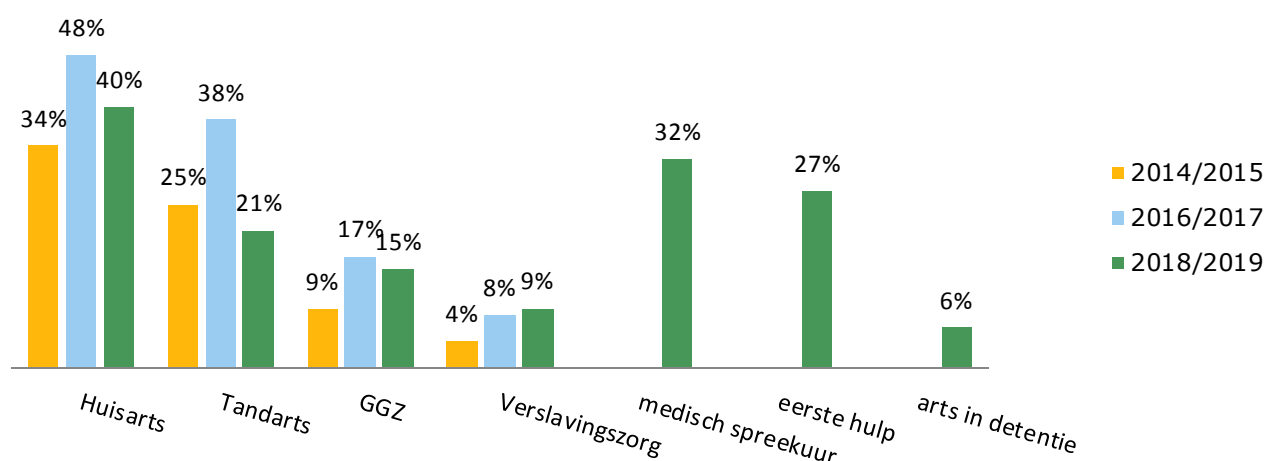
Op 29 januari 2019 (en op de Stadsbrug ook 30 januari) zijn de bezoekers in de verschillende nachtopvanglocaties bevraagd op onder meer de ervaren gezondheid, middelengebruik en schuldenproblematiek. In dit hoofdstuk worden de resultaten van de 79 Utrechtse respondenten weergegeven. De antwoorden geven de mening en ervaring van de bezoekers weer en zijn dus subjectief. Het onderzoek is op dezelfde wijze uitgevoerd als voorgaande jaren, waardoor de antwoorden te vergelijken zijn met de bevindingen uit eerdere koudweeronderzoeken. 53 rechthebbenden zijn geïnterviewd (67%) en 26 niet-rechthebbenden (33%).

Bijna twee op de drie respondenten rapporteert eigen gezondheid als (zeer) goed

49% van de mensen beoordeelt de eigen gezondheid als goed en 15% als zeer goed. In 2016/2017 beoordeelde 56% zijn of haar gezondheid als (zeer) goed. Bezoekers die medicijnen gebruiken of zorg ontvangen van een huisarts ervaren hun gezondheid vaker als matig tot slecht. Daklozen die onverzekerd zijn of zorg van het medisch spreekuur of tandarts ontvangen, ervaren hun gezondheid niet vaker als matig of (zeer) slecht.

32% van de respondenten maakt gebruik van het medische spreekuur

Een derde van de deelnemers maakte in de afgelopen twaalf maanden gebruik van het sociaal medisch spreekuur van Volksgezondheid. Ruim een kwart kwam bij de eerste hulp. Van de 25 personen die het medisch spreekuur bezochten waren achttien personen rechthebbend en zeven personen niet-rechthebbend. Zes niet-rechthebbenden kwamen bij de eerste hulp. 40% van de deelnemers maakte in de afgelopen twaalf maanden gebruik van huisartsenzorg. Dit percentage is lager dan afgelopen jaar. Dat geldt ook voor het ontvangen van zorg van een tandarts (21%) en van een GGZ-instelling (15%). Van de niet-rechthebbenden maakten acht personen gebruik van huisartsenzorg, vijf van de tandarts en drie van een GGZ-instelling.

Ruim een derde van de geïnterviewden gebruikt medicatie

35% van de deelnemers geeft aan medicatie te gebruiken die door een arts is voorgeschreven. De medicijnen die ze gebruiken zijn vooral kalmerings- en slaapmiddelen, pijnstillers en antipsychotica.

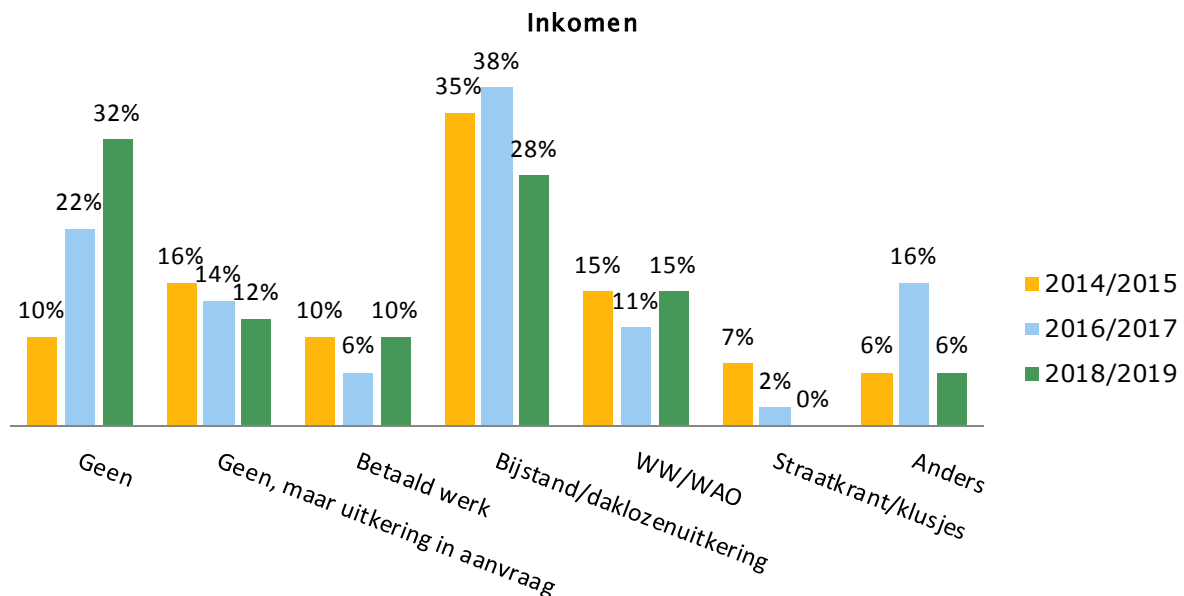
Vier op de tien deelnemers heeft geen zorgverzekering

Evenals in voorgaande jaren is het percentage daklozen zonder zorgverzekering hoog, namelijk 39%. In 2016/2017 was 36% onverzekerd. Vooral daklozen met een niet-Nederlandse nationaliteit zijn onverzekerd. Zeven niet-rechthebbenden hebben een zorgverzekering. Van hen zijn er vier in Nederland verzekerd, twee in het land van herkomst en van één persoon is het niet bekend. Van de rechthebbenden hebben elf personen geen zorgverzekering.

43% van de bezoekers ontvangt een vorm van uitkering

Ruim vier op de tien geïnterviewden ontvingen een bijstands-, daklozen-, WW- of WAO-uitkering. In 2016/2017 ontving ongeveer de helft van de respondenten een uitkering.. 44% van de respondenten in de winter van 2018/2019 had geen enkele vorm van inkomen. Dit percentage ligt hoger dan in de voorgaande jaren. 10% van de respondenten verrichtte betaald werk.

Voor een uitkering moet men rechtmatig in Nederland verblijven. 21 van de 26 niet-rechthebbenden hebben geen inkomen. Van de rechthebbenden hebben twaalf van de 53 geïnterviewden geen inkomen.

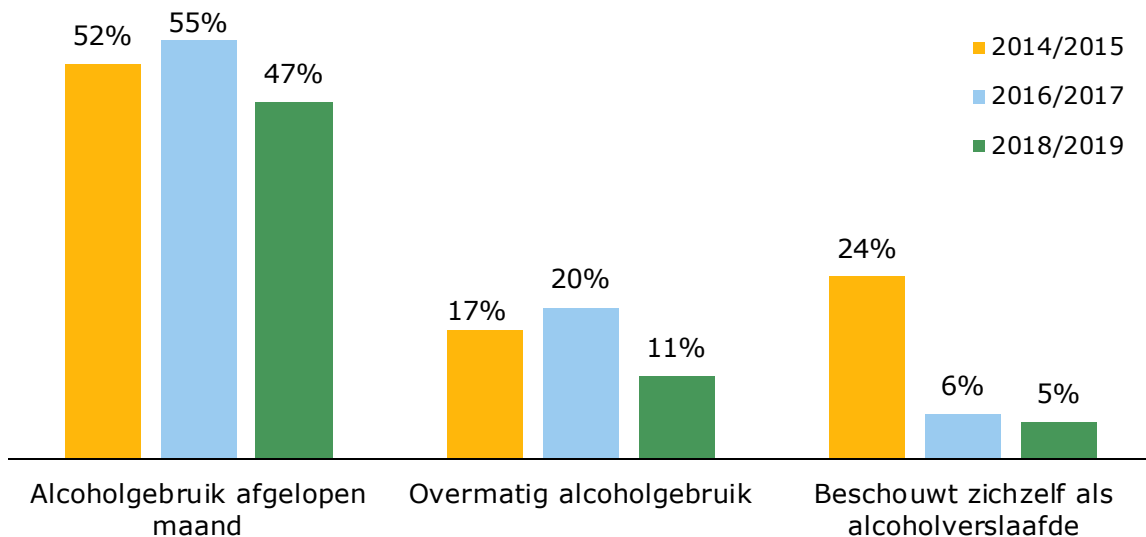

De helft van de bezoekers heeft schulden

49% van de respondenten geeft aan schulden te hebben. In 2016/2017 gaf 59% dit aan. 18% van de respondenten geeft aan dat hun schuld minder is dan 2.000 euro. 21% heeft tussen de 2.000-10.000 euro schuld en 11% heeft meer dan 10.000 euro schuld. Het aantal bezoekers met een relatief kleine schuld (<2.000) lijkt toe te nemen vergeleken met voorgaande jaren. De groep mensen met een schuld van meer dan 10.000 euro lijkt af te nemen. Als we rechthebbende en niet-rechthebbende bezoekers vergelijken, zien we meer schulden onder rechthebbenden.

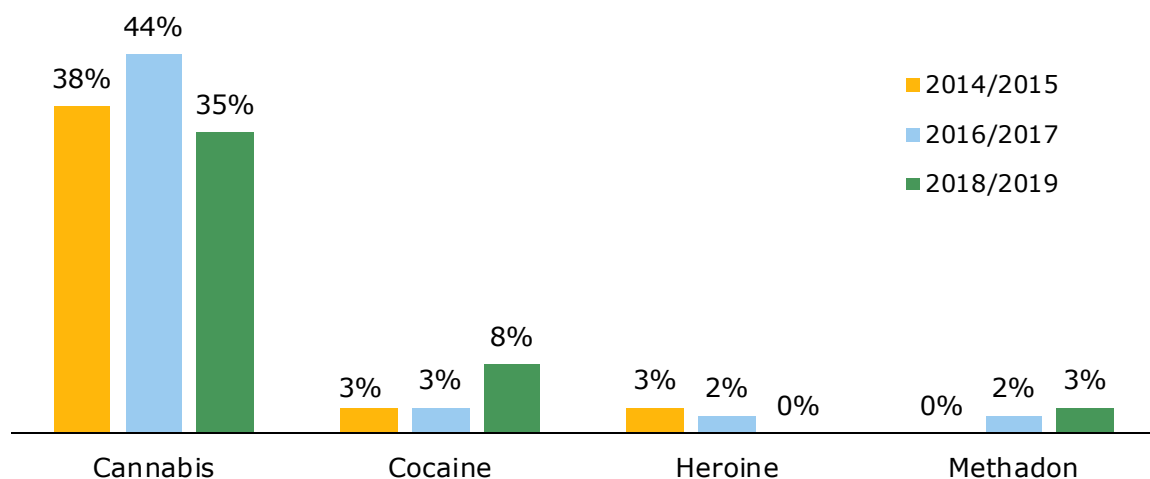
Zelfgerapporteerde overmatig alcoholgebruik afgenomen

47% van de deelnemers gaf aan in de afgelopen maand alcohol te hebben gedronken; zij dronken gemiddeld 8,5 glazen op de dagen dat ze dronken. Van de drinkers die aangaven hoeveel zij per dag drinken, drinkt 24% meer dan 100 eenheden alcohol per 30 dagen. Dat betekent dat ze overmatig alcohol drinken. De bezoekers die overmatig drinken vormen 11% van de totale groep deelnemers. Dit is een stuk minder dan in 2016/2017. 5% van de deelnemers beschouwt zichzelf als verslaafd aan alcohol.

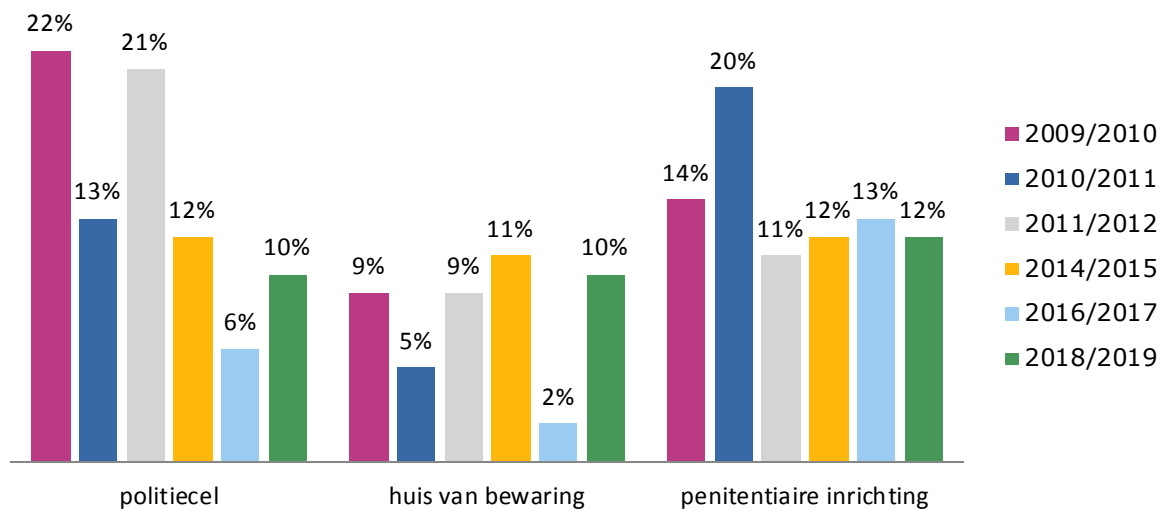
Cannabisgebruik is afgenomen

35% van de respondenten geeft aan in de afgelopen 30 dagen cannabis te hebben gebruikt. Het zelf gerapporteerde gebruik van cocaïne is toegenomen vergeleken met voorgaande jaren. Geen van de respondenten heeft de afgelopen 30 dagen drugs geïnjecteerd; 5% geeft aan dit vroeger wel te hebben gedaan.

Aandeel respondenten dat zegt in detentie te hebben gezeten is na lichte daling weer toegenomen

In 2018/2019 geeft 29% aan in detentie te hebben gezeten het afgelopen jaar. In 2016/2017 was dat 21%.

5. Slaapplaatsen, duur en redenen dakloosheid

Daklozen verblijven op verschillende plekken. Aan de 79 bezoekers is gevraagd naar de duur van de dakloosheid, redenen voor dakloosheid, waar ze hiervoor sliepen en waar mensen van plan zijn te gaan slapen als de KWR wordt ingetrokken.

Twee op de drie bezoekers is geboren of al langer dan vijf jaar in Utrecht

32% van de respondenten is geboren of al langer dan vijf jaar in Utrecht. 8% gaf aan geboren te zijn in Utrecht en 24% antwoordde dat hij of zij al langer dan vijf jaar in Utrecht is. In de winter van 2016/2017 was 46% langer dan vijf jaar of geboren in Utrecht en in de winter van 2014/2015 48%.

De respondenten die niet in Utrecht geboren zijn, woonden voor zij naar Utrecht kwamen in de regio (14%), in een van de andere drie grote steden (11%), elders in Nederland (29%) of in het buitenland (28%).

23% van de deelnemers gaf werk als reden aan om naar Utrecht te komen, 14% kwam voor de KWR en 11% kwam voor liefde. 10% kwam voor gezinshereniging en ook 10% voor vrienden en kennissen. De belangrijkste reden waarom respondenten naar Utrecht kwamen was echter 'anders' (40%). Voorbeelden van deze andere redenen zijn: naar Utrecht komen vanwege eerdere binding met Utrecht, vanwege hulp van Barka of omdat ze het een leuke, mooie stad vinden. Soms is de bestemming Utrecht een heel toevallige, zoals bij deze deelnemer: *Traveling, lost luggage, got of train for permits/job.*

42% van de respondenten is het afgelopen jaar voor het eerst dakloos geworden

Ruim vier op de tien respondenten is het afgelopen jaar voor het eerst dakloos geworden. De andere 58% werd langer dan een jaar geleden voor het eerst dakloos. Bij 21% is het langer dan vijf jaar geleden dat ze voor het eerst dakloos werden.

Huidige dakloosheid duurt bij een op de drie respondenten langer dan een jaar

De duur van de huidige dakloosheid is bij 34% langer dan een jaar: 31% een tot vijf jaar en 3% langer dan vijf jaar. In 2016/2017 was 35% langer dan een jaar dakloos, waarbij 14% langer dan vijf jaar.

33% van de deelnemers is tussen een maand en een jaar dakloos. Ook 33% van de deelnemers is korter dan een maand geleden dakloos geworden.

Voordat de deelnemers dakloos werden, woonden zij vooral in Utrecht (39%), elders in Nederland (24%) of in de regio Utrecht (17%). Degenen die dakloos werden in het buitenland, kwamen vooral uit de EU (13%) en een aantal buiten de EU (7%).

Belangrijkste reden voor huidige dakloosheid is huisuitzetting

38% van de geïnterviewden geeft huisuitzetting aan als reden van hun huidige dakloosheid. Dit percentage bleef de afgelopen jaren nagenoeg constant. Een particuliere verhuurder of een woningbouwcorporatie zetten hen voornamelijk het huis uit. Daarna zijn een conflict met partner, ouders, familie of vrienden redenen voor dakloosheid. Dit geldt voor 22% van de deelnemers. Deze laten door de jaren heen een golfbeweging zien: in 2010/2011 was dit nog 11%, in de winter van 2014/2015 was dit fors gestegen tot 32%, waarna deze oorzaak weer is afgenomen naar 24% in 2016/2017. Andere

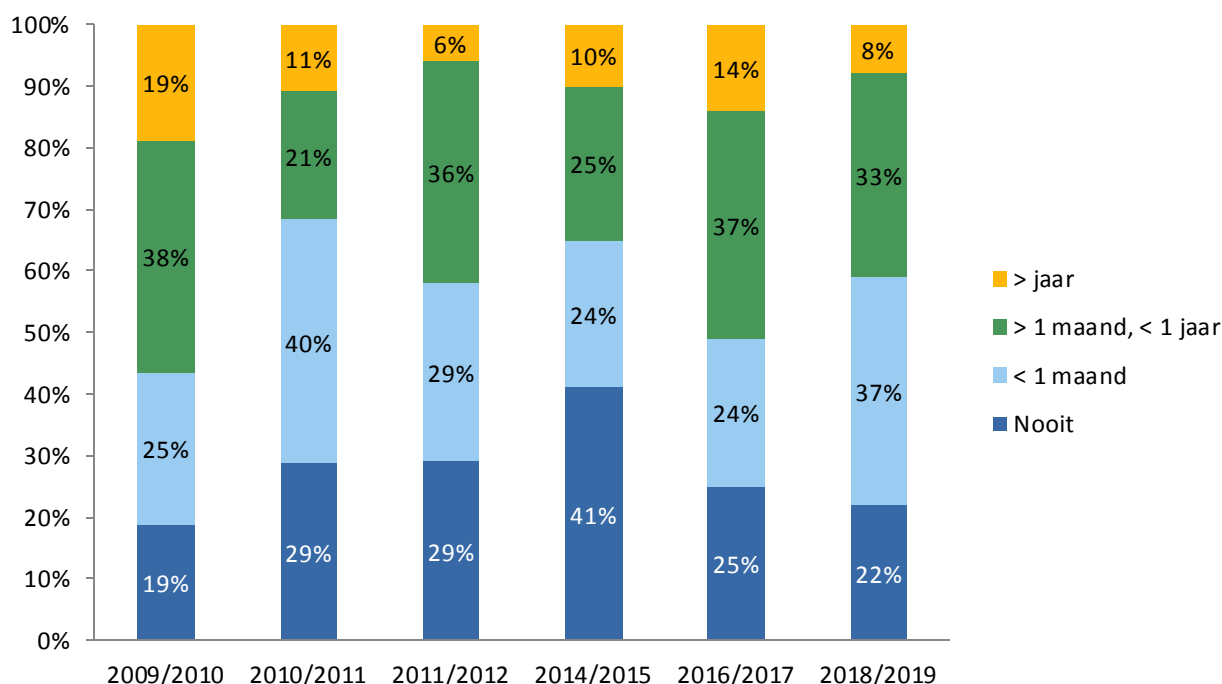

redenen voor dakloos raken zijn ontslag of vertrek uit een instelling (12%), geen huisvesting bij aankomst of terugkomst in Nederland (7%) of een andere reden (22%). Tenslotte kan iemand zelf besluiten om weg te gaan van de plek waar ze woonden.

70% van de deelnemers sliep het afgelopen jaar op straat

37% van de deelnemers sliep minder dan een maand geleden nog op straat en 33% sliep tussen een maand en een jaar geleden voor het laatst op straat. In de winter van 2016/2017 gaf 61% van de deelnemers aan dat ze het afgelopen jaar op straat hebben geslapen. Voor 8% van de deelnemers was het langer dan een jaar geleden dat ze op straat sliepen. 22% van de respondenten gaf aan nog nooit op straat te hebben geslapen.

Voor het laatst op straat geslapen:

Van de 26 niet-rechthebbende bezoekers sliepen vijftien personen minder dan een maand geleden nog op straat. Twee niet-rechthebbenden gaven aan nog nooit op straat te hebben geslapen.

Drie kwart van de respondenten maakt gebruik van de nachtopvang

73% van de respondenten maakte in de 30 dagen voorafgaand aan de KWR gebruik van de nachtopvang. Gemiddeld maakten de respondenten daar 23 van de 30 dagen gebruik van. Dit is hetzelfde percentage als in de winter van 2016/2017. In de winter van 2011/2012 was dit nog bijna de hele groep (99% van de respondenten). 30% van de geïnterviewden sliep in de 30 dagen voorafgaand aan de KWR (ook) op straat. 20% sliep in die periode (ook) bij een partner, familie of vrienden. 9% had (ook) onderdak door een werkgever verstrekt. Deelnemers konden meerdere antwoorden geven. Onder niet-rechthebbende deelnemers maakten tien personen wel en twaalf geen gebruik van de nachtopvang in de 30 dagen voor de KWR.

Vier op de tien personen maakt geen gebruik van de nachtopvang buiten de KWR

38% van de respondenten zegt buiten de KWR geen gebruik van de nachtopvang te maken. In de winter van 2016/2017 was dat 27%. Dit zijn 30 personen. 20 personen daarvan zijn niet-rechthebbend.

De belangrijkste reden voor het niet gebruiken van de nachtopvang is het ontbreken van toegang, namelijk geen regiobinding hebben. Of geen toegang om een andere reden, zoals niet rechthebbend zijn. Andere redenen zijn: niet nodig want kan ergens anders slapen, de opvang te druk vinden of geen goed contact met andere bezoekers.

Een op de drie respondenten kon wel eens niet terecht in de nachtopvang

32% van de geïnterviewden (24 personen) heeft wel eens meegemaakt dat ze niet terecht konden in de nachtopvang omdat het vol zat. Voor twee personen was dat korter dan een week geleden op het moment dat de vragenlijst werd ingevuld. Dertien personen sliepen daardoor op straat. Anderen vonden een plekje bij familie, vrienden of kennissen, in voor wonen ongeschikte behuizing of op een andere locatie. Van de dertien personen die op straat moesten slapen, waren vijf personen niet-rechthebbend.

Van de rechthebbenden konden vijftien van de 51 personen wel eens niet terecht in de nachtopvang omdat het vol zat. Negen van de 23 niet-rechthebbenden geven dit aan.

Na de KWR zoekt ruim de helft een plek in de nachtopvang

Op de vraag waar men gaat slapen als de KWR stopt, geeft 56% van de deelnemers aan dat ze in de nachtopvang gaan slapen. 13% zoekt dan de straat op, 4% vertrekt naar familie of vrienden en nog eens 27% heeft een andere bestemming. Het gaat in het laatste geval merendeels om een baan met huisvesting of de hoop daarop. Ook geeft iemand aan dat hij ervoor zorgt dat hij opgepakt wordt. Van de niet-rechthebbenden geven drie personen aan weer de nachtopvang op te zullen zoeken.

41% van de respondenten maakte eerdere jaren ook gebruik van de KWR

31 personen maakten eerdere jaren ook al gebruik van de KWR. Vier personen maken al vijf of meer jaren gebruik van. Voor dertien personen is het onbekend.

De helft van de respondenten heeft geen Nederlandse nationaliteit

50% van de deelnemers (39 personen) heeft een niet-Nederlandse nationaliteit: 27% komt van elders binnen de EU en 23% van buiten de EU. 61% van degenen afkomstig van buiten de EU heeft een verblijfsvergunning.

Toekomst van respondenten zonder Nederlandse nationaliteit in Nederland

Driekwart van de niet-Nederlandse respondenten geeft aan in de toekomst in Nederland te willen blijven. In 2016/2017 gold dit voor 90%. Zes personen (19%) overwegen terug te gaan naar het thuisland en twee personen overwegen naar een ander land te gaan. 55% van de niet-Nederlandse respondenten ondervindt problemen bij het verwezenlijken van zijn/haar toekomstplannen. 71% krijgt hulp bij deze problemen, onder andere van Barka en STIL. De problemen zijn onder andere gelegen in taal, geen rechten, bureaucratie en geld.

6. Wat kan beter in de Utrechtse daklozenopvang?

Aan het eind van het interview is aan de bezoekers gevraagd wat ze van de nachtopvang vinden. Twaalf bezoekers zijn tevreden over de nachtopvang. Elf personen hebben geen antwoord gegeven en vier weten het niet, omdat ze nog maar kort in de nachtopvang slapen. De overige 52 personen noemden verbeterpunten (zij mochten er meerdere noemen).

Deel van de bezoekers is tevreden

Op de vraag 'Wat kan er volgens u beter in de Utrechtse daklozenopvang?' antwoorden twaalf personen tevreden te zijn over de nachtopvang of nemen het zoals het is. Zij zeggen bijvoorbeeld: *"Is heel goed als je niks anders hebt"*. *"I don't know, it's fine"*. *"Best goed geregeld in Utrecht"*.

Meeste verbeterpunten gaan over inventaris en hygiëne

Twaalf bezoekers hebben opmerkingen over de inventaris. Vier bezoekers geven onder andere aan dat de hygiëne daarvan verbeterd kan worden. Ook wordt een aantal keer genoemd dat de temperatuur niet in orde is, ze geven bijvoorbeeld aan dat ramen tochten. Iemand spreekt de wens uit: *"Dat ramen dicht kunnen in de nacht en dat de kachel aan gaat 's nachts"*. Ook zijn er verbeterpunten wat betreft sanitair, bedden en stoelen.

Betere maaltijden

Tien personen geven aan dat ze betere maaltijden zouden willen. *"Er is wel brood en soep, zou eten willen dat meer energie geeft"*. Twee bezoekers geven aan dat maaltijden gratis zouden moeten zijn.

Minder mensen op een kamer

Zeven bezoekers geven aan dat te veel mensen op een kamer slapen. *"Op sommige kamers slapen 8 mensen, dat is te veel. Liefst 2 of 3, liefst alleen"*. Dit kan ook voor onrust zorgen. *"Geluidsoverlast/meer privacy. Ruzie. Mensen die agressief zijn moeten in een aparte kamer"*.

Bredere toegang

Zes personen geven aan dat ze een bredere toegang wensen. Drie personen geven aan dat ze ruimere openingstijden willen. *"Eerder naar binnen mogen, vooral met koud weer"*. Twee personen geven aan dat ze gedurende het hele jaar binnen willen slapen en niet alleen tijdens de KWR. Een persoon zou ook graag toegang voor z'n hond willen.

Gedrag andere bezoekers

Vijf personen hebben opmerkingen over het gedrag van andere bezoekers. Voornamelijk omdat ze dronken zijn en zich niet aan de regels houden. *"Niemand zou hier mogen drinken of blowen, maar gebeurt wel, dat is vervelend"*. *"Downstairs is good but upstairs terrible. Because of the alcoholics mainly"*.

Naast de opmerkingen over het gedrag van andere bezoekers, wensen vijf personen een scheiding van groepen in de nachtopvang. *"Psychische & drugsverslaafden los van andere daklozen. Mensen met schizofrenie die ervoor zorgen dat andere daklozen niet slapen"*. *"Meer slaapplekken. Mannen en vrouwen gescheiden."*

Twee personen geven aan dat ze door andere bezoekers niet goed kunnen slapen. *"Tot laat zijn ze open (is niet rustig, soms komen heel laat nog mensen binnen), onrustig slapen (snurken of verwarde mensen)"*.

Beter toezicht op spullen

De veiligheid kan volgens vijf bezoekers beter. Ze merken op dat beter toezicht nodig is in verband met diefstal. *"Persoonlijk zal ik wel dingen willen: kluisje voor telefoon en portemonnee. Maar niet realistisch, mensen maken daar ook weer misbruik van"*. Een persoon geeft aan dat ook betere controle op wapens en gevaarlijke dingen nodig is.

Meer activiteiten

Vijf personen hebben opmerkingen over het aanwezige vermaak. Zo wenst iemand een pooltafel, iemand een TV in de rokersruimte en een ander een tafeltennistafel of meer fysieke activiteit. Iemand zegt: *"betere activiteiten (spelen/gamen/extra pc, bezig kunnen houden)"*. Een persoon geeft aan dat hij 's nachts wil dat hij iets kan ondernemen. *"Als je 's nachts niet kan slapen kan je niet iets drinken of TV kijken"*.

Betere communicatie

Duidelijke communicatie of bejegening kan volgens vijf bezoekers beter. Iemand geeft aan dat hij graag menselijker behandeld wil worden. Een ander wil meer duidelijkheid. *"Je bent via wachtlijst binnen, maar daarna moet je weer bellen. Soms onduidelijk of je er terecht kan"*.

Goede (medische) begeleiding

Vijf personen hebben opmerkingen over de begeleiding. Ze vinden onder andere dat begeleiders goed opgeleid moet worden en bij conflictsituaties meer bemiddelend en ondersteunend moeten optreden. *"Begeleiding van professionals kan bij conflictsituaties meer bemiddelend/ondersteunend optreden dan gelijk sancties nemen"*. Ook noemt iemand dat er meer medische aandacht nodig is.

Betere samenwerking tussen organisaties

Twee personen hebben een opmerking over de organisatie. Iemand zegt dat de samenwerking en integratie van maatschappelijke hulp op de opvang locaties beter kan, dat het één instantie in plaats van twee instanties moet zijn. Iemand anders geeft juist aan dat alles wordt overgenomen door één organisatie en dat dit te groot is.

Tevredenheid en verbeterpunten vergeleken met eerdere jaren

In de winter van 2016/2017 was het meest genoemde verbeterpunt voor de opvang de toegankelijkheid en openingstijden. Dit werd ook dit jaar genoemd. Vorige keer werd ook genoemd dat niet alle locaties toegankelijk zijn voor mindervaliden. Dat kwam niet terug dit jaar. Ook waren in 2016/2017 veel opmerkingen over de inventaris. Dat gebeurde dit jaar weer. Vorige keer lag de nadruk op het repareren van dingen, dat werd dit jaar niet genoemd. Vorige keer werd ook aangegeven dat de informatievoorziening en regelgeving vanuit de gemeente niet duidelijk was. Dat werd dit jaar niet genoemd. Wel onduidelijkheid rondom beschikbaarheid van bedden en inbellen. Andere verbeterpunten die in 2016/2017 werden genoemd, kwamen dit jaar ook weer terug. Dat waren klachten over onrust en slecht slapen, scheiding van doelgroepen en over personeel en bejegening.

Colofon

uitgave

Volksgezondheid / afdeling Beleid, Expertise en Onderzoek (BEO)
Gemeente Utrecht
Postbus 16200
3500 CE Utrecht

in opdracht van

Volksgezondheid
Gemeente Utrecht

internet

www.utrecht.nl/volksgezondheid

rapportage

Sandra Klos-Schuitmaker, Lisette Plantinga, Ronald Smit

bronvermelding

Het overnemen van gegevens uit deze publicatie is toegestaan met de bronvermelding:
afdeling Beleid, Expertise en Onderzoek, gemeente Utrecht

Oktober 2019